

VÄST SAHARA

Nr 3 2010 Pris 30 kronor

Mina blåslagna ögon
är ingenting 4

Västvärldens kluvna tunga 6

En moralisk katastrof 7

**DÖD-
LÄGET**

beror på **FN**

Utgives av
Föreningen Västsahara
och utkommer med fyra
nummer per år.
ISSN 1652-2052

Ansvarig utgivare:

Jan Strömdahl

Redaktör:

Lena Thunberg

Redaktionsråd:

Ulla-Karin Karlson

Natasa Mirošević

Arto Valtonen

Martin Wikström

Monica Zak

Grafisk form:

Tidningsform & Textfason

Layout:

Ulla-Karin Karlson

Adress:

Västsahara
c/o Afrikagrupperna
Linnégatan 21,
413 04 Göteborg

Telefon:

070 - 475 46 45

Hemsida:

www.vastsahara.net

E-post:

vastsahara@brevet.nu

Prenumerationer:

Privatperson: 125:-

Stödprenumerat: 145:-

Organisationer: 150:-

Utländsk pre: 200:-

Plusgiro:

20 40 03 - 8

Föreningen Västsahara

c/o Jan Strömdahl

Mälarvarvsbacken 51

170 33 Stockholm

08 - 668 88 41

070 - 438 88 41

Omslagsbilder:

Framsida: Flyktinglägren

Bild: Casper Hedberg

Baksida: Polisariosoldater i

väntan på FN-sändebudet

Christopher Ross

Bild: Martin Wikström

Tryckeri: Markaryds Grafiska

"Mina blåslagna ögon är ingenting"

11 spanjorer från Kanarieöarna greps och misshandlades.

4

"En moralisk katastrof"

Jens Orback besökte i maj för första gången flyktinglägren.

6

På resa i det ockuperade Västsahara

Journalisten Anja Sahlberg skriver om sina upplevelser.

8

4

14

8-11

Västsaharas stulna fosfat

Råvaran fosfat håller kanske på att ta slut. Priset stiger i höjden.

12

Västvärldens kluvna tunga

Förklaringen till dödläget ligger i själva FN-resolutionerna.

14

Reportrar utan gränser och intresse

På deras karta är Västsahara markerat som marockanskt område.

17

Tio års maraton mot havet

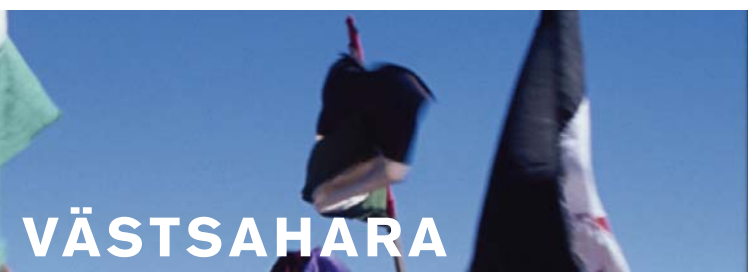
Joakim Pasma sprang de 42 195 meterna genom ökenlandskapet.

18

Vill du veta mer? Tidskriften Västsahara: Nyheter, bakgrund, informationsmaterial, www.vastsahara.net **VästsaharaAktionen:** 27 medlemsorganisationers kampanjsida, nyheter, bakgrund och plattform, www.vastsaharaaktionen.se **Arso:** Bakgrund och nyheter på engelska, www.arso.org **Western Sahara Resource Watch:** Nyheter och information om Västsaharas naturresurser på engelska www.wsrw.org

Stöttekommittén för Vest-Sahara: www.vest-sahara.no **Polisario Front:** Telefon 08-315610

Lästips: Västsahara— Afrikas sista koloni, Lena Thunberg, Föreningen Västsahara, 2004, 70:-, Informationsfoldrar (enstaka gratis): Muren, minorna, bomberna 2009, Ockuperat område 2008, Västsahara 2006. Beställ genom Tidskriften Västsaharas hemsida www.vastsahara.net

Tack för ingenting!

Talande ord från en västsaaharisk kvinna till den avgående FN-chefen Bastagli på en bakgata i El Aaiún 2006.

Den amerikanske professorn Yahia Zubir redogör i det här numret av Västsahara för hur FN kört avkoloniseringsprocessen i sank genom att låta kolonialmakten behålla esset i leken. Och Frankrike kan när som helst använda sitt veto i säkerhetsrådet.

Marocko fortsätter att förfölja, förödmjuka, misshandla, fängsla och tortera västsaaharier som är modiga nog att hävda sin rätt till yttrandefrihet och åsiktsfrihet.

I Sverige belönas sådana personer med utmärkelser och priser.

Den svenska regeringen tilldelade i november 2009 en frånvarande Brahim Dahane ett sådant pris, Angerpriset, för att han uthålligt med fredliga medel och personligt mod riskerat sitt liv i kampen för mänskliga rättigheter.

Brahim Dahane, som hade fängslats en månad tidigare för att han tillsammans med sex andra västsaaharier besökt flyktinglägren, är fortfarande fängslad – utan rättegång och dom. Human Rights Watch kräver att han ska släppas omedelbart.

Jag ringer UD:s presstjänst och frågar vad den svenska regeringen gör för Brahim Dahane. Man ber att få återkomma. Det gör de inte. Jag ringer dagen efter. Svaret är ”Inga kommentarer”.

Amnesty International har sågat de instanser som kung Mohammed VI inrättade och som skulle gå igenom alla fall av övergrepp i Marocko och Västsahara från 1956–1999 under hans pappa Hassan II:s regim.

Inga förövare är gripna eller dömda. De sitter kvar på maktpositioner. Hela utredningen kan i stället ses som en PR-apparat för att bättra på Marockos rykte.

På svenska UD:s hemsida kan man läsa MR-rapporten om Marocko och Västsahara från 2007. Här är gott om hyllningsord och hänvisningar till IER och CCDH.

Hoppas nästa rapport ligger närmare sanningen.

LENA THUNBERG
redaktör för Västsahara

EN HISTORIA AV VÅLD OCH SVEK

Västsahara är till två tredjedelar ockuperat av Marocko sedan 1975. De västsaaharier som lyckades fly bor sedan dess i flyktingläger i Algeriet.

Västsahara, som var en spansk koloni, står på FN:s lista över länder som ska avkoloniseras. Sedan 1991 finns en FN-styrka på plats för att genomföra en folkomröstning om Västsaharas självständighet. Vapenvila råder mellan Marocko och den västsaahariska befrielserörelsen Polisario sedan dess. Någon folkomröstning har dock inte ägt rum på grund av Marockos vägran att acceptera ett självständigt Västsahara. Frankrike och USA är Marockos främsta supportrar.

Marocko är en av EU:s största mottagare av ekonomiskt stöd. I maj 2006 undertecknade EU ett sensationellt fiskeavtal med Marocko, där de västsaahariska vattnen är inkluderade. Detta strider mot internationell lag.

Sedan maj 2005 har det marockanska förtrycket mot den västsaahariska befolkningen i de ockuperade delarna ökat.

SENASTE NYTT

Besökte Sverige – misshandlad

– Han var killen som var först framme för att hjälpa till och sist med att gå därifrån. Han var killen som skrattade oavbrutet och hjärtligt.

Natasa Mirošević berättar om Hasanna som deltog i ett ungdomsbesök i Sverige i somras organiserat av Palmecentret.

Hon har just sett hans uppsvullna, misshandlade ansikte på bild på dataskärmen. Först känner hon inte igen honom.

Måndagen 30 augusti greps han under en manifestation för ett fritt Västsahara i El Aaiún. Han misshandlades av marockansk polis i två timmar.

”Vad gjorde du i Sverige?” var en av frågorna. Han trodde att han skulle dödas. Efter ”förhöret” och misshandeln dumpades han i öknen 10 kilometer från stan, precis som man gör med så många andra Västsaharaaktivister. Hasanna hade tur. En västsaaharier hittade honom.

Detta berättade Hasanna i telefon när Natasa till slut får tag på honom.

– Jag grät, när han berättade, säger Natasa, men han lugnade mig och sa:

– Detta är vardagsmat för oss.

”Mina blåslagna ögon är ingenting”

**11 av totalt 14 spanjorer från Kana-
rieöarna greps och misshandlades av
marockansk polis på kvällen den 28
augusti, när de genomförde en fredlig
demonstration mot den marockanska
ockupationen i den västsahariska hu-
vudstaden El Aaiún.**

De misshandlade spanjorerna från organisa-
tionen SaharAcciones återvände till Gran Ca-
naria den 30 augusti efter att ha varit fängs-
lade i upp till 8 timmar.

En av de skadade spanjorerna Carmen
Roger, en 59-årig pensionerad lärare, be-
rättar:

– Det var när jag vecklade ut den västsahariska flaggan, som dussinstals civilklädda poliser hoppade på oss och slog och sparkade oss.

Carmen Roger, som blev brutalt slagen i
huvudet och ansiktet, krävde att få bli körd
till ett sjukhus. Det blev hon, men väl där
fick hon ingen behandling under det 30 mi-
nuter långa läkarbesöket. Någon medicin
fick hon inte heller.

– Ändå är mina blåslagna ögon ingenting
jämfört med vad västsaharierna dagligen får
utstå, sa hon till den samlade pressen i Gran
Canarias hamn.

– Spanien har övergett detta folk, sa Car-
men Roger också.

Den spanska gruppen hade förberett ma-
nifestationen och utgått från att den skul-
le bevakas.

– Men vi trodde aldrig att vi skulle bli så
brutalt misshandlade, sa Carmen Roger.

De marockanska myndigheterna försva-
rar sitt ingripande med att spanjorerna inte
hade tillstånd för manifestationen. Det till-
bakavisas av Carmen Roger:

– Enligt spansk lag får man ha en mani-
festation om man är färre än 20 personer.
Inget land erkänner Marockos ockupation
av Västsahara.

En talesman för spanska regeringen kräv-
de en förklaring av den marockanska regi-
men.

Men den spanske premiärministern Zapa-
tero sa också i ett uttalande:

– Kanske inte alla håller med, men goda
relationer med grannländer som Marocko
är en viktig princip i min regerings utrikes-
politik.

Spaniens inrikesminister Rubalcaba hade
veckan innan besökt Rabat för att normali-

Carmen Roger, en pensionerad spansk
lärare.

Mexikanen Antonio Velázquez Diaz.

sera förhållandena sedan Marocko anklagat
spansk polis för våld mot marockaner som
försökte ta sig in i den spanska enklaven
Melilla.

Misshandlad mexikan skriver till FN. Un-
der sommaren och speciellt augusti har inte
bara västsahariska människorättsaktivister
och deras anhöriga attackerats och misshand-
lats av marockansk polis. Nu har våldet ock-
så spillt över på utlänningar på besök i den
ockuperade delen av Västsahara.

Mexikanen Antonio Velázquez Diaz redo-
gör i ett brev till FN:s generalsekreterare Ban
Ki-moon för hur han, tre spanjorer och fem

västsahariska aktivister den 23 augusti över-
fölls av marockansk polis med sparkar, ba-
tongslag och grova förolämpningar. De två
väntade i ett hus i El Aaiún på att en grupp
västsahariska människorättsaktivister skul-
le återvända från en konferens i Alger. Hu-
set, som tillhörde aktivisten Hmed Hammad,
omringades av marockansk polis och mili-
tär, som förbjöd västsaharier att gå in. Des-
sa samlades då i stället i stadsdelen Matal-
lah, där många misshandlades svårt.

– Vi själva misshandlades av marockansk
polis av det enkla skälet att vi är vänner till
västsaharier, skriver mexikanen.

– Vi har övervakats, förföljts och hotats
under vår 25 dagar långa vistelse i Västsahara,
skriver han. Västsahariska männis-
korättsaktivister saknar helt yttrandefrihet.
Varje försök till fredlig manifestation slås
ner brutalt och straffas med fängelse, tortyr
och våldtäkt. Det finns inget organ dit be-
folkning och utlänningar kan gå för att pro-
testera, trots att FN:s MINURSO-styrka har
funnits där i snart 20 år, skriver han vidare
och kräver bland annat att förhållandena för
de västsahariska fångarna i kända och hem-
liga fängelser utreds.

– Jag är häpen över de tortyrmetoder som
den marockanska polisen använder skriver
han och nämner några: tvingas dricka blod,
översköljas med bensin och hotas med att
tändas på, elstötas i örönen eller tvingas sit-
ta i samma ställning i timmar.

– Detta utsätts västsaharier för dagligen
bara för att de fredligt använder de rättig-
heter som alla människor har.

Tortyrmetod: Grillad kyckling. Den 18 juli
återvände en grupp västsaharier från ett be-
sök i de västsahariska flyktinglägren i Alge-
riet. En av dem var Hassan Dah, 23 år. I ett
vittnesmål senare berättar han om vad som
hände när gruppen återvände till El Aaiún.

När de anlände till ett hus där en fest var
ordnad för dem och de gjorde V-tecknet, tog
polisen det som en provokation och slog till.
Hassan Dah och en kvinna svimnade av sla-
gen. Stenar kastades genom fönstren av poli-
sen. Klockan tre på natten lämnade Hassan
huset och greps omedelbart av polis och foto-
graferades. Han fick en trasa som luktade urin
bunden för ögonen. Sedan tvingades han in i
en polisbil under hugg och slag och fördes till
polisstationen. Det visade sig att en polis blivit
skadad och nu anklagades Hassan Dah. Han

hängdes upp i knäna med fastbundna händer. Polisen kallar det ”grillad kyckling”, skriver Hassan Dah. Polisen slog honom hela tiden och ställde samma fråga: Vem slog polismannen? De hällde också smutsvatten över hans huvud så att han nästan kvävdes. Senare satt han i sju timmar med förbundna ögon och bakbundna händer i samma ställning. Var tionde minut kom en polis och slog honom så att han inte skulle somna. När han bad om vatten sa poliserna: ”Vatten och mat finns inte för Polisario”. Ytterligare åtta timmar senare släpptes han efter att ha undertecknat en polisrapport 17 gånger.

Ny Amnesty-kritik. För att inte IER (Instansen för rättvisa och försoning) ska betraktas som ett rent PR-medel för att förbättra Marockobilden och för att tysta offren och deras familjer med pengar, så måste Marocko omedelbart rätta till alla fel, skrev Amnesty International i januari. Broken Promises heter Amnestys 100 sidor långa uppföljningen av IER och CCDH:s arbete, som initierades av kung Mohamed VI. IER skulle följa upp de brott mot mänskliga rättigheter som skedde åren 1956–1999. 2005 kom rapporten från CCDH (Rådet för mänskliga rättigheter).

Amnesty konstaterar fem år senare att hela sanningen om tidigare brott inte har avslöjats, inga personer har ställts inför rätta, inte alla offer har fått ekonomisk kompensation och inga reformer inom rättssystemet har skett.

Det fanns aldrig i IER:s mandat att söka efter de skyldiga och att lagföra dem, skriver Amnesty, som menar att flera därför sitter kvar på sina höga poster i den marockanska ledningen.

Lena Thunberg

Frige de politiska fångarna, kräver en rad organisationer. Tre av fångarna är Brahim Dahane, Ali Salem Tamek och Ahmed Nasiri.

Brahim Dahane fortfarande fängslad

Brahim Dahane, som i sin frånvaro tilldelades den svenska regeringens Angerpris i november 2009, sitter fortfarande fängslad.

Priset fick han för sitt fredliga arbete för mänskliga rättigheter. Han greps 8 oktober 2009 tillsammans med sex andra västsa-

rier, när de anlände till Casablanca från ett besök i de västsaahariska flyktinglägren i Algeriet. Gruppen anklagades för att vara ett hot mot Marockos yttre säkerhet och hotades med dödsstraff.

I maj släpptes några i gruppen, men fortfarande sitter Brahim Dahane, Ali Salem Tamek och Ahmed Nasiri fängslade utan rät-

tegång och dom.

Human Rights Watch krävde i juli att de tre omedelbart ska släppas eller ställas inför rätta.

På UD:s presstjänst svarar man ”Inga kommentarer” på frågan vad den svenska regeringen gör för Brahim Dahane.

Lena Thunberg

Attack mot hemsidor

UPES-hemsidan var ur funktion under nästan en månad efter att ha blivit nedsläckt utifrån. UPES (Union de Periodistas y Escritores Saharaouis) säger att man inte vet vem som betraktar organisationen som fientlig, men misstänker de marockanska myndigheterna.

Den västsahariska regeringens hemsida SPS News har tidigare varit utsatt för samma sak.

Fungerande hemsidor: www.upesonline.info och www.spsrasd.info

70-åringar attackerade

Zaina Brahim Bachir, 75 år, skrek tillbaka till en marockansk polis, som befälde henne att gå in, när hon stod i sin dörröppning. Polismannen jagade västsahariska demonstranter i El Aaiún. Han sparkade kvinnan och försökte bryta sig in i huset, sedan hon tagit sig in.

72-åriga Tagla Salem Buzaid, attackerades av samma polis som försökte bryta sig in i hennes hem.

Detta hände i slutet av augusti, skriver MR-organisationen ASVDH.

Nivin Yosef, Afrikahandläggare på Palmecentret, och Jens Orback intervjuas på Olof Palmeskolan.

"En moralisk katastrof"

"EU:s fiskeavtal med Marocko strider mot folkrätten. Därför röstade Sverige som enda EU-land 2006 nej till fiskeavtalet. Nu finns möjlighet att revidera avtalet, men det kräver att EU agerar."

Detta skrev Palmecentrets generalsekreterare Jens Orback och Socialdemokrater-

nas internationella sekreterare Ann Linde i ett brev till tre grekiska socialdemokratiska PASOK-politiker i juni: Maria Damana-ki, EU:s fiskekommissionär, George A. Papandreou, Greklands premiärminister och ordförande i Socialistinternationalen, och Paulina Lampsa, internationell sekreterare i grekiska PASOK.

I brevet hänvisar Jens Orback och Ann Linde till att Västsahara är ockuperat av Marocko enligt FN och till dåvarande rättschefen i FN, Hans Corells rättsliga utlåtande 2002 om exploatering av mineral i Västsahara samt hans nya uttalande i Pretoria 2008 om fisket:

"Jag utgick ifrån att det var uppenbart att

Brott mot mänskligheten

Tre svenska jurister anser i en rapport om Marockos brott mot de mänskliga rättigheterna i Västsahara att dessa kan klassas som brott mot mänskligheten.

Kränkningarna riktar sig mot en specifik etnisk grupp med politiska åsikter, bedrivs systematiskt med tortyr av de marockanska myndigheterna och är sanktionerade uppifrån.

De anser bland annat att EU borde villkora samarbetsavtalet med Marocko.

Mer information i nästa nummer av Västsahara.

"Tack för ingenting"

En äldre västsaharisk kvinna viskade dessa ord till f.d. FN-representanten Francesco Bastagli i augusti 2006 i El Aaiüns utkanter, ett par dagar efter att han avgått från sin post i protest mot att inga framsteg gjordes.

"Ingen kommer att ge västsaharierna det världen är skyldig dem. Ödet ligger i deras egna händer. Har de viljan och styrkan?" skriver Bastagli i en rapport, där han beskriver hur övervakad MINURSO-styrkan är av Marocko.

"Tålamodet är slut. Ingenting har hänt sedan vapenvilan 1991."

ett avtal som inte gör någon skillnad mellan västsahariska vatten och marockanska vatten bryter mot folkrätten."

Även EU-parlamentets jurister anser att EU:s fiskeavtal med Marocko bryter mot folkrätten, skriver svenskarna.

– Vi vill sätta ljuset på Västsahara-frågan och få uppmärksamhet. Man skäms verkligen som europé över att inte folkrätten värnas och att i stället marockanska intressen får gå före lag och rätt. Hela Västsaharafrågan är en moralisk katastrof för omvärlden, säger Jens Orback.

Jens Orback besökte för första gången de västsahariska flyktinglägren i maj.

– Det finns en uppgivenhet och en påtaglig förbittring bland flyktingarna, säger han. Det märks bland alla, inte bara bland ungdomar. Tålamodet är slut. Ingenting har hänt sedan vapenvilan 1991. Nu återstår bara att ta upp den väpnade kampen, menar de flesta.

– Det blir naturligtvis väldigt svårt och Polisarios ledare Mohammed Abdelaziz bad oss om motargument mot den väpnade kampen, en strimma av hopp att ge till flyktingarna. I december har Polisario kongress och då kan mycket väl en majoritet besluta om väpnad kamp igen.

Men det fanns inte bara förbittring i lägren.

– Jag har aldrig sett så välorganiserade flyktingläger, berättar en imponerad Jens Orback. De drömmer om allt det som vi redan har. Drömmen håller dem vid liv, den dröm som vi själva har förlorat.

Bättre opinionsbildning kring Västsaharafrågan, samarbete med SSU för att samla ungdomsförbunden i Europa med fokus på opinionsbildning i Frankrike är något som Jens

Några av kursdeltagarna inne i Olof Palmeskolan.

Jens Orback och presidenten Mohamed Abdelaziz

Orback vill att Palmecentret ska satsa på.

Det projekt som S-kvinnor i Stockholm startade för många år sedan, då Olof Palmeskolan i flyktinglägren byggdes, vill han också utvidga. Det projektet drivs idag huvudsakligen av spanska solidaritetsorganisationer. Här utbildas cirka 150 kvinnor i språk, administration, data och hantverk.

– Polisario behöver kanske också stöd när det gäller kommunikation och hemsidor.

– UNHCR har minskat på matstödet samtidigt som det föds fler och fler barn. Detta är ett stort problem.

Jens Orback påpekar också att en rödgrön regering kommer att erkänna Västsahara. Det är ett viktigt beslut som kan ge spridningseffekt men ingen omedelbar lösning på Västsaharafrågan.

**Lena Thunberg
Bilder: Laila Naraghi**

Journalist på resa i det ockuperade Västsahara

Journalisten Anja Sahlberg besökte i våras den ockuperade delen av Västsahara. Besöket speglades i bland annat i flera inslag i Sveriges Radios P1.

10 kopior av passet. En för varje vägspärr på den drygt 100 mil långa sträckan från den marockanska turistorten Agadir till ökenstaden Dakhla i det ockuperade Västsahara. På varje kopia ska yrket stå nedskrivet klart och tydligt.

– Fan vad polisen här är jobbig, viskar 28-åriga Meryem efter att polisen åter stegat fram enbart till oss två européer för att fråga vad vi arbetar med och vad vi ska göra på vår resa.

Jag svarar lärare. På semester. Efter en lång blick i passet går polisen ut. Meryem, som sitter uppkrupen på ett två-säte och lyssnar på popmusik i sin mobil, himlar med ögonen.

Hon är marockan. Lägre skatter och löften om jobb inom fiskeindustrin lockade hennes familj söderut på 90-talet. De var inte de enda. I dag är marockanerna fler än västsharierna i det ockuperade Västsahara.

– Jag älskar Dakhla, jag tar med er till stranden när vi kommer fram om ni vill och bjuder på färsk fisk. Godare än vad ni någonsin smakat!

Att ändlöst ökenlandskap fladdrar förbi utanför bussrutan. Det ser inte mycket ut för världen, men det är centrum för ett diplomatiskt spel där stormakter som Frankrike och USA spelar en central roll. Inte någon gång på vår 23 timmar långa bussresa nämner Meryem Västsahara. Detta är för henne, och marockaner i allmänhet, södra Marocko.

– Jag har alltid trott att Västsahara är en del av Marocko, det har väl integrerats med Marocko?

Att Frankrike helt anammat Marockos hållning i Västsaharafrågan blev tydligt när jag frågade den franske presidenten Nicolas Sarkozys rådgivare, Dominique Paillé, om deras ställning i Västsaharakonflikten några månader före min avresa.

Efter att hans pressekreterare frenetiskt viftade med händerna och skakade på huvudet avbröt han sig och duckade för frågan. Han borde rimligen veta bättre än så. Västsaha-

ra, som varit ockuperat av Marocko sedan den forna spanska kolonialmakten drog sig tillbaka 1975, ligger i Frankrikes omedelbara intressesfär och franska ledare är högst medansvariga till att Västsahara inte har avkoloniserats. Det menar Yahia Zoubir, en av världens främsta experter på det diplomatiska spelet kring Västsaharakonflikten.

– De tajta vänskapsbanden mellan ex-presidenten Jacques Chirac och den förre kungen i Marocko, Hassan II, är kända. Men Frankrike har alltid varit på Marockos sida i den här konflikten, det gäller både höger- och vänsterpolitiker.

Jag träffar den amerikanske professorn på ett litet hotell nära stationen Gare de Lyon, när han är på tillfälligt besök i Paris.

Utåt sett stödjer Frankrike FN:s resolutioner och ansträngningar till förhandlingar mellan Polisario och Marocko. Men, säger Yahia Zoubir, i själva verket är man helt

”Franske presidenten Sarkozys rådgivare: ’Västsahara är väl en del av Marocko?’”

på marockanernas sida. Varför?

– Det handlar om ekonomiska intressen. Den västshariska öken tycks kanske inte mycket för världen, men där finns stora fyndigheter; fisk, fosfat, sand och förmodligen också olja.

Han harklar sig och ursäktar sig för att han blandar engelska och franska.

– Det finns också geopolitiska skäl, fortsätter Yahia Zoubir. En självständig västsharisk stat skulle influeras av Algeriet och det finns en oro för att det skulle skapa instabilitet i regionen.

Västsahara är redan i dag en källa till spänningar i Nordafrika. Relationerna mellan Algeriet och Marocko är minst sagt iskalla för att algerierna stöttar det västshariska folket. Drygt 160 000 västshariska flykting-

ar lever på algerisk mark i Saharaöknen sedan krig bröt ut 1975. Flyktingarna lever i extrem hetta, helt beroende av utländska hjälporganisationer. Det ockuperade Västsaharas största stad, El Aaiun, ligger bara 40 mil bort, men en 200 mil lång barriär skiljer folket åt.

– Så nära men ändå så långt bort!

Det konstaterar människorättsaktivisten Dahha Rahmouni när vi träffas i hans sparsamt inredda lägenhet i utkanten av El Aaiun. Han tar en stor risk när han accepterar ett möte. Västsharier som tar emot utläningar har fått veta av marockansk polis att det är olagligt. Möten har avbrutits abrupt och flera journalister har skickats ut ur det ockuperade Västsahara.

I salongen puttrar grönt mynta-te i en kruka full med glödande kol. Vi slår oss ner på de blekgula kuddarna och den magre aktivisten plockar ur batteriet ur sin mobiltelefon.

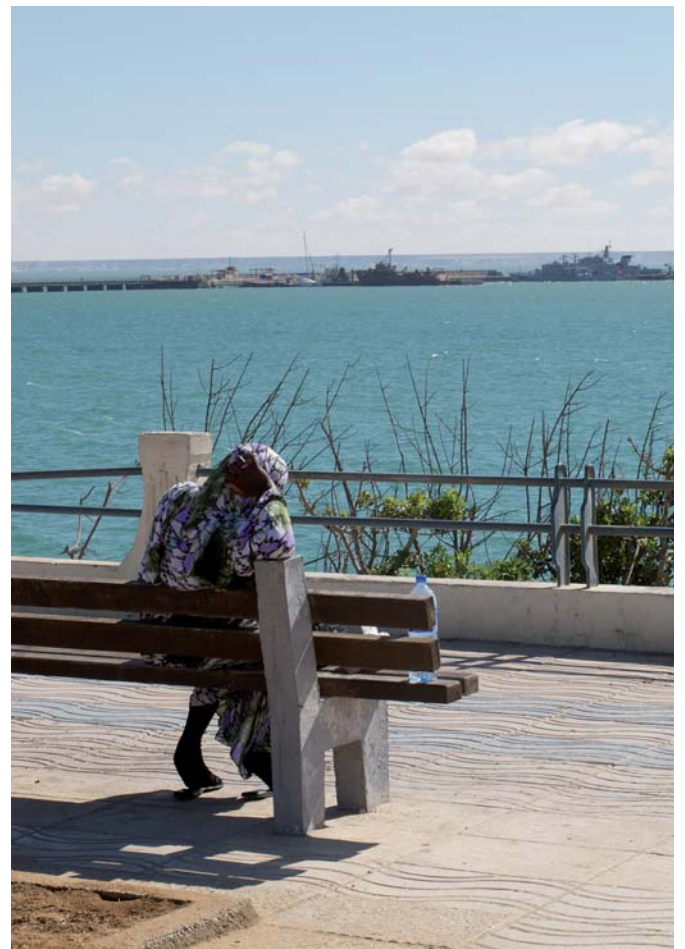
– Den är avlyssnad, säger han och ler ett snett leende.

Med en lågmäld ton berättar han sedan om åren som ”försvunnen” samvetsfånge på 80-talet och hur han torterades på olika sätt av marockansk militär. Han känner fortfarande en ständig oro för att gripas, av den enda anledningen att han stör ”marockaniseringen” av Västsahara och vägrar låta sig tystas i sin kamp för sitt folks mänskliga rättigheter.

– Under fyra år hölls jag fången utan att min familj visste var jag var eller om jag levde. Efter att jag släpptes 1991 har jag gripits flera gånger. Jag känner mig aldrig helt säker.

Dahha Rahmounis historia är inte unik. Människorättsorganisationer som Human Rights Watch och Amnesty International har i åtskilliga rapporter slagit larm om den svåra situationen för västsharier i ockuperat område.

Mansour SM Omar vet mycket väl vem Dahha Rahmouni är. Trots att de aldrig har träffats. Han, som representerar självständighetsrörelsen Polisario i Paris, kan inte åka till det ockuperade Västsahara. Men han följer noggrant människorättsaktivisternas arbete och öden. Han nämner Brahim Dahane, som fick ett pris av den svenska regeringen förra året, och sex andra västsharier som har fängslats och ska ställas in-

Fisket i hamnstaden Dakhla är mycket stort. Hamnen har byggts ut av marockanerna och är en av västafrikas största.

"Är västsaharierna 'för fredliga' för att få gehör för sina rättigheter från omvärlden?"

för militärdomstol, för att de besökt flyktinglägren i Algeriet.

– De och många andra samvetsfångar hungerstrejkar i fängelset nu, säger han. Men det sker i skuggan av de stora mediebolagens strålkastarljus.

Vi ses på ett kafé i Paris 16:e arrondissement. I brist på mynta-te beställer han en kopp citron-te och ett glas vatten. Mansour SM Omar är märkbart irriterad på fransmännen.

– De säger att de står bakom vår rätt till självbestämmande, men samtidigt stöttar de marockanerna med hjälp av sitt veto i säkerhetsrådet och sätter press på världssamfundet för att Marocko inte ska svartmålas.

Det är inte bara Frankrike som bidrar till att Västsaharakonflikten förblir olöst. Också USA har ett stort ansvar, konstaterar Yahia Zoubir.

– Amerikanerna har vacklat lite fram och tillbaka i frågan. George Bush den äldre var inte helt främmande för ett självständigt Västsahara, "varför skulle det störa oss", frågade han sig på den tiden då han huserade i Vita huset.

När Barack Obama svor presidenteden i januari 2009 tändes ett litet hopp i det ockuperade Västsahara, men ännu har man inte kommit närmare en lösning.

– President Obama har skrivit ett brev till kung Mohammed VI där han inte nämner "självstyre" som Marocko förespråkar, utan "en lösning på konflikten". Även utrikesministern Hillary Clinton, som är pro-marockansk, har understrukt att man måste vara beredd att förutsättningslöst diskutera flera förslag.

Precis som i Frankrike är Marockos olagliga ockupation en icke-fråga i USA, både i media, bland folk i allmänhet och på den politiska agendan.

– Det talas då och då om Västsaharakonflikten och om hur den skulle kunna lösas, men ingenting händer. Bara om amerikanernas intressen är hotade kan de komma att trycka på Frankrike för en lösning, tror Yahia Zoubir.

Det som är ett politiskt spel med ekonomiska och geopolitiska undertoner har varit bitter verklighet i det ockuperade Västsahara i över tre decennier. Där är i dag de skinan-

De två övre bilderna är från stranden utanför Dakhla. De nedre föreställer människorättsaktivisten

de vita FN-bilarna en lika självklar del av dekoren som de pepparkaksliknande husen. Men om inte "de blå hjälmarna" lyckas bidra till en lösning av konflikten genom att få till stånd en folkomröstning, vad krävs?

– Så länge det inte finns en politisk vilja i Frankrike och USA kommer dödläget att bestå, spår Yahia Zoubir.

Han hejdar sig en sekund och tillägger sedan:

– Möjligen kan västsaharierna också på-

verka sitt öde, om de tar till vapen.

Är västsaharierna "för fredliga" för att få gehör för sina rättigheter från omvärlden?

– Absolut, svarar den amerikanske professorn krasst.

Visst pyr det både i det ockuperade Västsahara och i flyktinglägren i söda Algeriet. Främst unga västsaharier har börjat tala om att åter ta till vapen. Men den tanken tilltalar inte Dahha Rahmouni.

Dahha Rahmouni och centrala delarna av huvudstaden El Aaiün.

"Så länge det inte finns en politisk vilja i Frankrike och USA kommer dödläget att bistä"

– Av princip är jag mot våld och krig. Jag tror på den fredliga vägen, trots att pris-
set är högt.

Han suckar och tittar bort på sina två barn. De är bara några år gamla, men när kame-
ran kommer fram formar de vant V-tecknet
för ett fritt Västsahara, som om det vore
den självklaraste saken i världen. Jag skym-
tar ett leende i Dahha Rahmounis ansikte.
Men även när människorättsaktivisten i El
Aaiün ler utstrålar hans ögon sorg.

På bussen på väg tillbaka till Agadir smatt-
rar regnet mot rutan. Det piper till i mobilen.
Meryam önskar trevlig resa tillbaka. Stan-
na lite längre nästa gång, skriver hon. Jag
fick ju aldrig bjuda er på fisk! Hon avslutar
sms:et med en smiley-gubbe.

Text: Anja Sahlberg

Bilder: Emmanuel Royer

**Artikeln har tidigare varit publicerad i
tidskriften Impuls.**

Europapris till svensk TV?

Barnen i de västsahariska flyktinglägren lider av proteinbrist. Utanför Västsaharas kust finns Afrikas mest fiskerika vatten. Men den prima fisken där fiskas illegalt upp av svenska fiskebåtar, kokas till olja, säljs vidare under falskt flagg till Norge och säljs som Omega 3-piller till Sverige och övriga västvärlden.

Uppdrag Gransknings avslöjande TV-reportage om detta i våras kan nu vinna Prix Europa.

Parlamentariker mot fisket

32 riksdagsledamöter från Finland, Sverige och Danmark krävde i juli stopp för en förlängning av fiskeavtalet mellan EU och Marocko tills Västsahara är uteslutet.

Idag betalar EU Marocko för att EU-båtar ska få fiska i det ockuperade Västsaharas vatten.

När avtalet för 2007-2011 diskuterades röstade Sverige emot med motivering att det bröt mot folkrätten. Finland la ned sin röst och Danmark ifrågasatte avtalets legalitet.

När minst en miljard människor i världen hungrar krävs både en rättvisare fördelning och effektivare odlingsmetoder.

Västsaharas stulna fosfat

Råvaran fosfat eller fosformalm, som främst används i handelsgödsel, håller kanske på att ta slut. Världsmarknadspriset rusar i höjden. Cirka 35 procent av all fosfat finns i Marocko och Västsahara. Nu krävs ett internationellt samarbete för att minska beroendet, effektivisera brytning och användning – och minska köttkonsumtionen.

Kjell Havnevik från Nordiska Afrikainstitutet tog upp den övergripande frågan om en global matförsörjning vid ett seminarium i Stockholm 19 maj. När minst en miljard människor i världen hungrar krävs både en rättvisare fördelning och effektivare odlingsmetoder. Men stöld av västsahariernas fosfat är inte någon lösning. Och haven är redan överfiskade. Vi måste börja tala om matsuveränitet i stället för matsäkerhet. Vi i Nord måste förändra våra konsumtionsvanor.

Arno Rosemarin, forskare på Stockholm

Environment Institute och specialist på fosfatfrågan redovisade följande fakta:

- Världens fosfatproduktion följer befolkningsutvecklingen
- 90% av fosfatresurserna finns i fem länder, mest i Marocko/Västsahara, 37%. Andelen för Västsahara är osäker, kanske 15%. Siffran för Kina på andra plats är också osäker.
- På 2030-talet kommer världen att ha nått kulmen för fosfatutvinning. USA nådde kulmen redan för 15 år sedan. 99% av USA:s import av fosfat kommer idag från Marocko/Västsahara.
- Om 25 år är fosfatreserverna slut i USA och om 75 år är de slut i världen med nuvarande nivå på brytning.
- Fosformalm är mycket mer ojämnt fördelad än oljan. Dessutom finns det inga myndigheter som övervakar produktion och distribution.
- Merparten av världens fosfat används i handelsgödsel och hamnar i vattendrag, sjöar och hav. Där bidrar den till övergödning och algbloomning.
- De stora konsumenterna av fosfat är i turordning Kina, Indien, USA och Brasilien. Ökningen är störst i utvecklingsländerna.
- Världsmarknadspriset fyrdubblades 2008 samtidigt som matpriserna rekordhöjdes. Detta såg vi dock inte så mycket av i Sverige på grund av de stora EU-subsidier till jordbruk.

De utmaningar världen står inför är, enligt Arno Rosemarin, att effektiviteten måste öka kraftigt, både vid brytning och vid användning. Av all fosfor som används i gödsel varje år kommer bara 20% till användning för produktion av mat. Det mesta återanvänds inte. Jordbruk och boskapsskötsel måste reformeras och bli mindre fosfatberoende respektive fosfatproducerande. Fosfor från organiska källor (djur, människor och avfall) måste återvinnas och återanvändas. Matvarorna måste ändras och mindre kött konsumeras. Arno Rosemarin efterlyste därför ett internationellt samarbete för att öka kunskap och medvetande och för att få kontroll över

Amnesty-rapport för 2009

De marockanska myndigheterna ökade trycket på de västsaharier som förespråkar självständighet för Västsahara, skriver Amnesty i sin årsrapport.

Västsahariska människorättsaktivister och andra följdes, övervakades, hotades och angreps av säkerhetstjänsten. De utsattes också för politiskt motiverade åtal, uppenbarligen för att straffa eller skrämma dem från att uttrycka sin åsikt och dokumentera brott mot mänskliga rättigheter.

Ingen fosfat till USA

Konstgödsselföretaget Mosaic i Florida importerar inte längre västsaharisk fosfat via Marocko, skriver Western Sahara Resource Watch i augusti.

Det betyder att det nu bara finns ett nordamerikanskt företag som importerar den västsahariska fosfaten, Potash-corp i Kanada.

Enligt ett FN-direktiv 2002 är försäljning av västsahariska råvaror ett folkrättsbrott om inte västsaharierna är tillfrågade och får fördelar av detta.

utvecklingen.

– Marockos stölder av västsahariska naturresurser, med god hjälp från EU, handlar i nuläget om fosfat, fisk, sand och grönsaksodlingar. Stöld av olja och energi kan bli nya hot, menade Sören Lindh från VästsaharaAktionen. Den europeiska storindustrin planerar att på olika sätt och med hjälp av gigantiska ledningsbyggen lägga beslag på Saharas sol- och vindenergi. Det blir en ny form av kolonialism med klimatpolitiska förtecken.

Magnus Furugård från GES-investment, som ger råd om etiska investeringar, tog upp exemplet med den australiska gödseltillverkaren Wesfarmers och efterlyste en global etisk standard för investerare i fonder:

”Marockos stölder handlar om fosfat, fisk, sand och grönsaker.”

– Vårt mål är inte att utesluta företag utan att få dem att ändra sig. Det tar några år för dem.

– Det ockuperade Västsaharas resurser får inte exploateras utan att västsaharierna tillfrågats och drar nytta av dem. Det har FN:s tidigare rättschef Hans Corell slagit fast, påpekade Cecilia Asklöf från Svenska sektionen av Internationella Juristkommissionen. Organisationen har engagerat sig i det folkrättsliga läget när det gäller Västsahara och naturresurserna. Man har främst engagerat sig i rättegångsobservationer i det ockuperade Västsahara.

Min egen slutsats efter det innehållsrika seminarier är att både världen och Västsahara skulle må väl av en total omläggning till organiska/ekologiska odlingsmetoder. Såväl olja som fosfat kan gärna få stanna i jordskorpan. Det skulle bidra till minskade klimat effekter och en ökad global hållbarhet.

Text: Jan Strömdahl

Bild: WSRW

Svik oss inte!

– Ni har bott här i tält i en vecka i regn.

Vi har bott i tält i 50 graders hetta i 35 år. Det vi drömmer om är att få det som ni.

Mahfoud Salama, internationellt ansvarig i Polisarios ungdomsförbund UJSARIO talade med cirka 70 SSU-ungdomar på det lervåta lägret Festivalen i Strömstad i augusti.

– Vad ska jag berätta för er? Att vi i 35 år har väntat på vår frihet. Att vi förnekas vår lagliga rätt? Att vi fortfarande är Afrikas sista koloni? Att ockupationen bara fortsätter? Att omvärlden tiger? Att till och med hundarnas rätt tydligen är viktigare än vår? Att vi har lidit tillräckligt? Att vi håller på att förlora vårt tålamod? Att ungdomar sitter sysslolösa i lägren? Att frustrationen ökar? Att vi helt enkelt inte kan vänta längre? Att kriget kanske startar igen.

– Min pappa och mina bröder har dött för självständigheten. Vi fortsätter.

Kenneth Forslund, socialdemokratisk riksdagsledamot menade att ett svenskt erkännande av Västsahara inte kan ske direkt vid ett eventuellt regeringsskifte, där ju samtliga tre partier i oppositionen är för

ett erkännande.

– Vi måste få med oss de övriga EU-länderna först, menade Kenneth Forslund. Så det kan ta sin tid.

– Nej, svarade Mahfoud Salama. Sverige måste gå först. Sedan kommer andra länder efter. Vi har väntat tillräckligt länge. Detta är det viktigaste för oss nu: Att Sverige skulle kunna bli det första landet i EU att erkänna Västsahara. Please, gör vad ni kan för att vinna valet. För vår skull.

Han fick starkt stöd av SSU-ungdomarna. Det är SSU som har drivit på Socialdemokratiska partiet i Västsaharafrågan. Vid kongressen hösten 2009 röstades partiledningen ner av ombuden: Västsahara ska erkännas.

– Det härligaste minnet hittills, sa Johan Büser, internationell ledare i SSU. Men kampen har bara börjat. Vi måste fortsätta.

– Det pratas för mycket om att det är Frankrike och USA som är orsaken till att Västsaharakonflikten inte löses, sa en annan SSU-ungdom upprört. Jag tycker att vi glömmer den viktigaste faktorn: Marocko! Det är dags att starta en bojkott av Marocko!

Text och bild: Lena Thunberg

Mahfoud Salama, internationellt ansvarig i Polisarios ungdomsförbund UJSARIO.

Västsaharakonflikten, som brukar beskrivas som "den glömda konflikten" eller "den frusna konflikten", närmar sig nu sin 35-årsdag.

Västvärlden talar med kluven tunga

Dödläget i Västsaharakonflikten beror på FN-resolutionernas skrivning. Marocko har dessutom inofficiellt Frankrikes stöd att nonchalera västsahariernas rätt. Och EU struntar folkrätten.

En andra omgång av informella samtal mellan den marockanska regeringen och Polisario ägde rum under FN:s ledning den 10 och 11 februari 2010. Algeriet och Mauretanien deltog som observatörer.

Det informella mötet skulle leda fram till direkta förhandlingar mellan den västsahariska självständighetsrörelsen och Marocko, det femte. De tidigare fyra direkta samtalen som inleddes i juni 2007 hade inte lett till några konkreta resultat. Det fanns ingen anledning att tro att det senaste mötet skulle skilja sig från tidigare. Och så blev det. Då hade ändå den internationella arenan ändrats

något, i och med att Barack Obama kommit till makten i Vita Huset.

Ingen utveckling regionalt. Västsaharakonflikten, som brukar beskrivas som "den glömda konflikten" eller "den frusna konflikten", närmar sig nu sin 35-årsdag. Den har haft betydande skadliga effekter. Ett förslaget regionalt handelsblock, L'Union du Maghreb Arabe, UMA, instiftades med pompa och ståt i februari 1989 men är lagd på is sedan 1996 just på grund av denna konflikt. Västsaharafrågan har förgiftat relationerna mellan Algeriet, den största supportern för västsahariskt självbestämmande, och Marocko, som anser sig ha rätt till området, som de olagligt ockuperar sedan 1975.

Även om Västsaharafrågan sällan hamnar på förstasidan, har den haft stort inflytande på utvecklingen i regionen. Bristen på regi-

onalt samarbete är en allvarlig konsekvens: Ekonomiskt utbyte mellan Maghrebstaterna utgör bara 1,3 procent av deras handel. Det är den lägsta regionala handeln i världen. Ekonomer i USA har visat att en integrerad Maghrebmarknad och frihandelsområde skulle ge mycket goda resultat för befolkningen i området.

Gränsen Algeriet-Marocko stängd. Gränsen mellan Algeriet och Marocko har varit stängd sedan augusti 1994. Det har allvarligt påverkat ekonomin i staden Oujda, som var mycket beroende av handel med och turism från Algeriet. Marocko har gång efter gång krävt att Algeriet ska öppna gränsen, men Algeriet har beslutat att en sådan åtgärd skulle vara till ingen nytta, om den inte innefattar en motåtgärd: en lösning på Västsaharakonflikten. Och då spelar det ingen roll

hur stora kostnaderna än blir med ett icke-integrerat Maghreb. Spänningen mellan Algeriet och Marocko har dessutom, vilket inte bör förvåna någon, lett till en ganska dyrbar och farlig kapplöpning i upprustning.

Konflikten har också fått andra följder. Den har påverkat relationerna mellan Frankrike (som försvarar den marockanska monarkins krav på återförening) och Algeriet, men också relationerna mellan Spanien (den tidigare kolonialmakten i Västsahara) och Marocko å ena sidan och Spanien och Algeriet å andra sidan. USA, som under Kalla krigets dagar tillät Marocko att ockupera den forna spanska kolonin, har också fått ta smällar av sin egen politik i Maghreb: USA:s upprepade krav på en integration i Maghreb har visat sig vara fruktlösa.

Bara ett geopolitiskt synsätt kan förklara dödläget i Västsaharakonflikten. De påstådda tekniska svårigheterna med att genomföra en folkomröstning har bara varit en förrevändning för att låta Marocko fortsätta sin kolonisation av området. Om stormakter som USA, Frankrike och Spanien idag stöder, visserligen till olika grad, "autonomi (begränsat självstyre) för det västsahariska folket", så har de misslyckats att tvinga igenom det, eftersom västsaharierna har den internationella lagen på sin sida.

Inget försvar för mänskliga rättigheter.

Konflikten har blivit större, eftersom unga västsaharier har börjat använda ett aktivt, konstant och fredligt motstånd. Omvärlden har därför fått upp ögonen för en annan dimension av konflikten: De mänskliga rättigheterna.

Aktivisten Aminatou Haïdar är ett utmärkt exempel på detta. Hennes hungerstrejk i november–december 2009 och den diplomatiska reaktion som följde, ledde till att FN:s generalsekreterares personliga sändebud Christopher Ross bad FN:s säkerhetsråd att inkludera övervakning av mänskliga rättigheter i MINURSO:s mandat vid ett slutet mötet 28 januari 2010. MINURSO är den enda av FN:s fredsbevarande styrkor som inte har övervakning av de mänskliga rättigheterna inkluderat i sitt mandat. Samma uppmaning hade kommit 2009 men Frankrike motsatte sig det. Den 30 april 2010 stoppade Frankrike detta igen. Därför nämns inte mänskliga rättigheter i säkerhetsrådets senaste resolution, där MINURSO:s mandat förlängdes med ännu ett år. Samtidigt har kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i det ockuperade Västsahara ökat, trots att respekterade organisationer som Amnesty International och Human Rights Watch har fördömt det.

Geopolitiska intressen. Att inte Västsaharakonflikten löses har två orsaker: Marockos

och de västsahariska nationalisternas motsatta åsikter å ena sidan och geopolitiska hänsyn å den andra. De geopolitiska intressena har varit det främsta hindret till en lösning av konflikten. Tack vare utländskt stöd kan Marocko fortsätta sin hårdnackade hållning att bara förhandla om en "autonomi" inom Marockos gränser. Detta förslag får idag underförstått stöd av Frankrike, USA och Spanien, trots FN-resolutioner som kräver villkorslösa förhandlingar.

Trots att både Marocko och Polisario accepterade FN:s ursprungliga Settlement Plan 1991, har alla försök att organisera en folkomröstning för självbestämmande för Afrikas sista koloni misslyckats. Sedan 2001 har Marocko hela tiden protesterat mot att självständighet skulle vara ett av valalternativen i en folkomröstningsprocess som grundar sig på självbestämmande. Idag betraktar marockanerna folkomröstningsprocessen som helt förlegad. Marockanerna känner sig trygga i detta tack vare det stöd de får från Frankrike och USA i FN:s säkerhetsråd.

Frankrike hotar med veto. Säkerhetsrådet har vägrat att tvinga igenom en lösning, som inkluderar självständighet och som finns med i FN-resolutionerna. Det gäller inte bara originalet från 1991 "Settlement Plan" utan också 2003 när säkerhetsrådet inte lyckades tvinga igenom den andra Baker-planen. Det andra förslaget, som gick ut på att dela på makten, hade utformats av den tidigare amerikanske utrikesministern James Baker. Han var FN:s huvudförhandlare mellan

"Minurso är den enda av FN:s fredsbevarande styrkor som inte övervakar de mänskliga rättigheterna."

1997 och 2004. Säkerhetsrådet misslyckades på grund av USA:s tvetydighet och för att Frankrike hotade med att använda sitt veto i säkerhetsrådet.

Det var inte länge sedan Frankrike, USA (under George W Bush) och Spanien sa sig stödja Marockos förslag från 2007 om att ge Västsahara en förmodad "autonomi" inom det marockanska kungadömet. I förtäckta ordalag har dessa länder erkänt Marockos överhöghet över Västsahara, samtidigt som man har en officiell ståndpunkt som säger något annat. Därför har Marocko alltsedan FN-resolutionen den 30 april 2007 upprepat att de inte tänker förhandla om något annat än sitt eget förslag. De hävdar att de har fått stöd från Frankrike och ännu viktigare av Bush-administrationen och den nuvarande

Obama-administrationen, efter Hillary Clintons uttalande i december 2009.

Under samtliga förhandlingar som ägt rum den senaste tiden har Marocko vägrat att diskutera Polisarios motförslag och därmed helt struntat i de senaste FN-resolutionerna som kräver "villkorslösa förhandlingar i god anda... med målet att nå en rättvis, varaktig och ömsesidigt acceptabel politisk lösning, som ger Västsaharas folk självbestämmande." Polisarios motförslag som överlämnades till FN 2007 och som följer internationell lag, förkastar inte direkt det marockanska "autonomivalet" men kräver att sådana förslag som måste betraktas som ett tredje valalternativ bara får utgöra en del i samtalen mellan de två parterna. De två ursprungliga alternativen är självständighet eller integration. Polisario har också lovat att acceptera resultatet av folkomröstningen – vilket det än blir – och att under FN:s ledning förhandla med Marocko om den garanti, som man är beredd att ge den marockanska befolkningen, som bor i Västsahara, samt kungadömet Marocko, när det gäller Marockos politiska, ekonomiska och säkerhetsintressen i Västsahara, om folkomröstningen skulle leda till självständighet.

EU är medskyldig. Dödläget kommer att fortsätta, trots den förra USA-diplomaten Christopher Ross optimism. Han utsågs till Ban Ki-moons personliga sändebud för Västsahara i januari 2009. Ross organiserade först ett informellt möte mellan de två parterna i Durnsten i Österrike 10–11 augusti. Inga framsteg gjordes, och det var väl inte heller att vänta, trots ett ganska positivt uttalande vid mötets slut. Men parterna gick med på en samtalsomgång till i Armonk nära New York. Enligt Ban Ki-moon skulle mötet "utgå från riktlinjerna i resolution 1871 från 2009 och andra tidigare resolutioner från säkerhetsrådet". Men samtalen gav väldigt lite, eftersom "fakta på marken" var och är till Marockos förmån. Det beror inte bara på att Marocko har konsoliderat sin kolonisation av området, utan också för att man, utan fruktan för straff, illegalt exploaterar Västsaharas naturresurser, främst fosfat och fisk. EU är medskyldig i denna exploatering genom fiskeavtalet med Marocko. Detta avtal innefattar de västsahariska vattnen, trots att EU-parlamentet har uttryckt tveksamhet när det gäller EU-politiken. I själva verket bedömer man EU:s fiske i Västsahara som illegalt. Med tanke på Marockos benhårda motstånd och stödet de får från externa aktörer är det alltså inte konstigt att det andra informella samtalet i New York som skulle förbereda för en femte förhandlingsomgång inte resulterade i något – precis som tidigare. Eftersom ingen av parterna har accepterat den andra partens

förslag som enda utgångspunkt för framtida förhandlingar, är det uppenbart att, om inget oförutsett inträffar, status quo tveklöst kommer att fortsätta.

FN-resolutionerna roten till dödläget. FN är ansvarig för avkoloniseringen av Västsahara, men själva nyckeln till att bryta dödläget och genomföra en lagenlig lösning ligger i Frankrikes och USA:s händer. Även om de inte erkänner Marockos rätt till området, så har de tillåtit Marocko att befästa sin kontroll över Västsahara. Det som har lett till status quo finns i själva FN-resolutionerna. Man försäkrar västсахarierna om deras rätt till självbestämmande, samtidigt som man uppmanar Polisario att tillsammans med marockanerna, kolonisatorerna, hitta en "ömsesidigt acceptabel" politisk lösning. Med andra ord har varje part veto, men det är Marocko som har trumf på hand.

Om man bortser från den "officiella ståndpunkten", så betraktar Frankrike Västsahara som en integrerad del av Marocko. Sedan 1975 har de franska regeringarna aldrig dolt sitt motstånd mot en självständig västсахarisk stat, som Algeriets skulle ha ett inflytande över. Dessutom ses en självständig västсахarisk stat som en destabiliserande faktor för det marockanska kungadömet, där Frankrike har betydande politiska, ekonomiska, militära och kulturella intressen. Frankrike har nästan 70 procent av de totala direkta investeringarna i Marocko och är den största handelspartnern och den största investeraren. Naturligtvis har Frankrikes orubbliga stöd till Marockos krav på Västsahara ännu mer komplicerat relationerna mellan Algeriet och Frankrike. Den franska regeringen anser att lösningen på konflikten ligger mellan Algeriet och Marocko, en hållning som irriterar Algeriet.

USA bröt sitt löfte. Också USA stöder Marocko, en pålitlig allierad i arabvärlden. USA motsätter sig inte alls folks rätt till självbestämmande, men när det gäller Västsahara är ge-

opolitiska hänsyn själva drivkraften i USA:s ståndpunkt. Det har funnits tillfällen, som under George H.W Bushs tid i slutet av 80-talet, när USA har varit mottaglig för idén om en självständig västсахarisk stat. 2003 stödde USA den andra Baker-planen, där västсахarierna skulle ha "autonomi" under fem år före en folkomröstning, som skulle innehålla de tre valalternativen och där självständighet var ett av dem, precis som det står i FN-resolutioner. Marocko protesterade mot en sådan folkomröstning, trots många fördelar för de marockanska bosättarna i området. De skulle få rösta enligt detta förslag. Vid den här tidpunkten hade George W.H. Bush-administrationen lovat algerierna, att om Algeriet och Po-

"Frankrike har nästan 70 procent av de totala direkta investeringarna i Marocko."

lisario accepterade planen, skulle USA tvinga igenom resolutionen i säkerhetsrådet. Men USA höll inte sitt löfte, kanske för att man inte ville fördjupa klyftan med Frankrike, när det gällde Irak samt hotet från Frankrike om ett veto. 2007 stödde USA i stället det marockanska autonomiförslaget – trots att det är illegalt och verkligen tvetydigt. Och vad ger marockanerna rätt att erbjuda autonomi till västсахarierna?

Ingen förändring under Obama. Det är naivt att tro att USA ändrar sin ståndpunkt i denna konflikt under Obama, trots en skenbar ändring i attityd till autonomiförslaget. Det har funnits vissa tecken på att Obama-administrationen kanske inte är lika Marocko-partisk. I juni 2009 visade det sig att USA inte längre lika entydigt stödde den marockanska autonomiplanen: Obama undvek att nämna autonomiplanen i sitt brev till kung Mohamed VI, vilket uppfattades som

en förändring i USA:s politik i denna fråga. Några rader i brevet var särskilt avslöjande: "Jag delar er tro på de FN-ledda förhandlingarna som det rätta forum att nå en ömsesidigt överenskommen lösning... Min regering kommer att arbeta tillsammans med er och andra i regionen för att nå ett resultat som tillmötesgår människors behov av transparent ledarskap, tro på rättssäkerhet och rättvisa". (Från World Tribune 2009). I rapporten där brevet återgavs, citerades också diplomatiska källor, som menade att "USA inte längre stöder eller godkänner den marockanska autonomiplanen... I stället har USA återgått till en ståndpunkt som fanns före Bush om att det skulle kunna finnas en självständig Polisariostat i Västsahara". Amerikanska talesmän vägrade att bekräfta eller förneka sådana rapporter utan sa bara, att USA uppmuntrar parterna att delta i diskussioner under FN:s ledning.

Rävsax för USA. Genom att hänvisa till internationell lag, som i Västsaharafallet skulle innebära självständighet som valalternativ, verkade det som att Obama tänkte stå fast vid de principer som han hade lovat att hålla. Men som FN-resolutionen från i april år visar, verkar inte USA har ändrat ståndpunkt, när det gäller Västsahara. Det som är säkert är, att ledningen slits mellan att stödja en gammal vän och att sätta ut en ny kurs, som skulle gå stick i stäv med denna väns intressen. De motstridiga uttalandena i Obamas brev och de som gavs av Hillary Clinton under hennes besök i Marocko i november 2009 sätter strålkastarljuset på den nya ledningens dilemma. Under besöket i Marocko då hon deltog i Forum for the Future, svarade Hillary Clinton på frågan om Obama-administrationen hade ändrat uppfattning om autonomiplanen genom att säga: "Vår politik har inte ändrats och jag är tacksam över att få den frågan, eftersom det är viktigt för mig att återigen bekräfta här i Marocko att det inte finns någon ändring i politik". I en annan intervju fick hon frågan vad hon me-

nade med sin bekräftelse att "det inte fanns någon ändring i Obama-administrationen hållning när det gäller den marockanska autonomiplanen." Hennes svar var:

"Som ni vet är detta en plan som kom till under Clinton-administrationen. Den bekräftades av Bush-administrationen och den är fortfarande USA:s politik under Obama-administrationen. Vi stöder FN-processen, därför att vi tror att om det kan bli en fredlig lösning på problemen som finns med era grannar, både i öster och i syd och väst, så är det i allas intressen. Men på grund av våra långvariga relationer så är vi medvetna om hur svårt det är. Och jag vill inte att någon i regionen eller någon annanstans ska tvivla om vad vår politik är. Den är densamma."

Trots detta visade USA en tuffare attityd mot Marocko under Aminatou Haidars hungerstrejk. USA bidrog till att lösa fallet. Därför kunde Haidar att återvända till Västsahara.

En av de stora frågorna är om Vita huset, trots sin till synes hårdare linje, kommer att ge efter för senatens påtryckningar att godkänna Marockos illegala annektering av Västsahara. Då finns det risk att man därmed fjärrar sig från Algeriet, en av huvudaktörerna i kriget mot terrorismen i regionen.

Yahia H. Zoubir, 2 juli allAfrica.com

Översättning: Lena Thunberg

Bilder: Martin Wikström

Yahia Zoubir är amerikansk professor i internationella relationer och management och chef för geopolitisk forskning vid Euromed School of Business and Management i Marseille.

Reportrar utan gränser och intresse

"En detaljfråga", tycker Jesper Bengtsson, ordförande i svenska avdelningen av Reportrar utan gränser. Dessförinnan har jag pratat med en ganska ointresserad Ing-Marie Froman och en lika ointresserad kontorsansvarig som hänvisat mig till huvudkontoret i Paris.

Vad det handlar om? Jo, på Bok och Biblioteksmässans Internationella Torg i Göteborg i september 2009 fastnar jag framför Reportrar utan gränser monter. Den täcks av en jätteaffisch av världen. Länder där press- och yttrandefriheten är hotad är markerade med rött. Jag tittar nyfiskt på Afrika. Marocko är mycket riktigt rödmarkerat, men det förvånande är att Västsahara är markerat som marockanskt område. Visserligen finns en svagt streckad gräns, men att Västsahara är ockuperat framgår inte. Och borde inte Västsahara vara svartmarkerat?

Kartan kommer från huvudkontoret i Paris. Tidigare fanns inte ens den streckade gränsen, får jag veta.

Det är lätt att bli deprimerad. Om inte ens ledande journalister i Reportrar utan gränser tycker att Marockos ockupation av Västsahara bör markeras, undrar man hur det är ställt i denna viktiga yrkeskår. Eller är det huvudkontoret som är problemet?

På Reportrar utan gränser hemsida kan man läsa att organisationen "samlar in information om kränkningar mot press- och yttrandefriheten och slår larm genom pressmeddelande, rapporter och kampanjer" och "arbetar mot censur och lagar som försvagar press- och yttrandefrihet".

Rapporter, pressmeddelanden och kampanjer om censuren och den bristande yttrandefriheten i det ockuperade Västsahara lyser med sin frånvaro. Och Marocko-kartan innefattar Västsahara.

– Reportrar utan gränser är en pressfrihetsorganisation och behandlar inte frågor som rör till exempel frågan om Västsaharas status. Dock rätten att skriva om den statusen, säger Jesper Bengtsson några månader senare.

Lena Thunberg

Den felaktiga kartan kommer från huvudkontoret i Paris.

Mahfoud Ali Beiba död

En av Polisarios grundare Mahfoud Ali Beiba, 57 år, avled i en hjärtattack den 2 juli i de västsahariska flyktinglägren Algeriet. Vid sin död var han talman i det västsahariska parlamentet. Han hade haft många olika poster i den västsahariska regeringen och i Polisarios ledning under sitt liv.

Han var bland annat generalsekreterare för Polisario en tid och premiärminister i SADR:s regering flera gånger.

Facklig generalstrejk

Västsahariska arbetare och pensionärer demonstrerade utanför Gruv- och energikontoret i El Aaiún den 2 augusti i protest mot att den marockanska regeringen har utarmat och segregerat västsaharierna och särskilt arbetarna vid fosfatgruvan Fosboucraa.

Deras grundläggande rättigheter kränks, naturtillgångarna plundras och MINURSO har inte lyckats organisera en folkomröstning. Marockansk polis slog ned manifestationen. 14 personer skadades.

Tio års maraton mot havet

Den 22 februari stod 260 löpare från drygt tjugo olika länder vid startlinjen fulla av förväntan att få springa det tionde Sahara Marathon. Vi var tre löpare från Sverige som deltog i detta solidaritetsevenemang. Vi från Sverige var Kajsa Barsk, Rickard Sandahl och Joakim Pasma. Alla tre sprang vi de 42 195 meterna genom ökenlandskapet och de tre flyktingläger som loppet går igenom. Samtidigt anordnas även ett halvmaraton, 10 km och ett 5 km lopp. Starten för maratonet äger rum i lägret El Aaiun. Löparna fortsätter sedan vidare till Ausserd för att slutligen komma fram till det efterlängtade målet i Smara.

För min egen del var det en skön nervositet, innan starten gick. Jag hade redan då jag för första gången hörde talas om loppet 2006 velat åka ner och delta. Av olika anledningar hade det inte varit möjligt tidigare, men nu var det äntligen dags. Efter många och långa träningsrundor på snö i hopp om att efterlikna sandkänslan kände jag mig redo för den här utmaningen. Det gick över förväntan och de fyra timmarna som det tog för mig att springa var en härlig upplevelse. Stödet från publiken gav extra krafter inne i lägret. Det faktum att vi inte var så många löpare och de ovanliga förhållandena gjorde att det blev mer vänskapligt och omtänksamt mellan oss löpare. Vi uppmuntrade varandra och om någon såg tagen ut, frågade vi hur det stod till. Ett starkt minne är kontrasten mellan folkfesten inne i lägret och tystnaden och vidderna emellan dem.

Sahara Marathon är mycket mer än bara ett vanligt löparevenemang. Det är ett årligt återkommande solidaritetsprojekt, som ordnas av Polisario i samarbete med spanska och italienska organisationer

för att påminna omvärlden om västsahariernas situation. Loppet har många sidoprojekt. Under de senaste tre åren har fokus legat på sportanläggningar och skolor. Andra sidoprojekt är medicininsamling och utveckling av hantverkstillverkning samt stöd till lokala idrottsevenemang och idrottare. Det finns även planer på att arbeta med miljöprojekt i lägret.

Alla deltagare i Sahara Marathon bor hemma hos familjer i flyktinglägret Smara, vilket ger löparna lite insyn i hur livet ter sig i lägret samt öppnar upp för många fina möten.

Efter fyra dagar i Smara åkte vi vidare på en sextimmars bussresa till Dakhla, som är det läger som ligger mest avskilt och som inte är lika välbesökt. Där väntade en fotbollsmatch mellan ett lag bestående av lö-

pare mot ett västsahariskt lag. Senare samma dag var det dags för barnens maraton. Tusentals barn i olika åldrar sprang ett lopp på 1 km ivrigt påhejade av publiken. Efter barnens lopp åkte vi ut till sanddynerna utanför lägret för att njuta av den vackra solnedgången. Kvällen avslutades med en konsert på en tillfälligt riggad scen med branta dynor som läktare. Sista dagen var det nationaldagsfirande med parad, sång och musik, innan det var dags att börja resan mot flygplatsen i Tindouf och vidare hem till Sverige via Spanien.

Jag hoppas kunna delta fler gånger men mest av allt hoppas jag på att snart få springa vid havet i ett fritt Västsahara likt mottot för det tionde Sahara Marathon "35 years of waiting to go home, 10 years of running to reach the sea".

Text och bild: Joakim Pasma

EU misstolkar FN-dokument

I mars 2011 går fiskeavtalet mellan EU och Marocko ut. Om inget görs, förlängs det automatiskt. Nätverket WSRW driver en kampanj mot avtalet via hemsidan Fish Elsewhere, eftersom Västsaharas vatten ingår.

Enligt ett rättsutlåtande från FN 2002 ska västsaharierna ge sitt tillstånd och dra nytta av eventuell utvinning av naturtillgångar. Så har inte skett. Detta har dock EU-kommissionen helt misstolkat till avtalets fördel, skriver WSRW i juli.

Marocko stoppar politiker

Eu-parlamentets jurister fastställde 2009 att EU-fisket i västsahariska vatten är illegalt om inte västsaharierna konsulteras.

I juni i år vägrade Marocko att låta en grupp eu-parlamentariker besöka den ockuperade delen av Västsahara. Parlamentets fiskeutskott ville undersöka hur fiskeavtalet mellan EU och Marocko tillämpas.

– Synd att vi inte fick ta reda på fakta, säger Isabella Lövin, en av eu-parlamentarikerna.

KRÖNIKAN

Sverige kan påverka!

Ofta möter jag människor som säger att Sverige inte kan påverka hur världen ser ut, att vårt land är för litet, att vi inte är tillräckligt mäktiga. Det är inte förvånande, vi har under flera år matats av ledarskribenter, proffstyckare och politiker med budskapet att det inte längre finns något utrymme för en självständig svensk utrikespolitik.

Visst är det så att världen inte längre ser ut som den gjorde på 70-talet, förutsättningarna för svensk utrikespolitik har förändrats. Men att förutsättningarna förändrats innebär inte att möjligheterna upphört att existera. Vi är fortfarande ett av världens rikaste länder, ett land i stort sett utan kolonial historia och vi är militärt alliansfria. Så möjligheterna saknas inte att föra en självständig utrikespolitik där fred, rättvisa och solidaritet är grunden. Det som idag saknas är den politiska viljan.

Under de fyra år som jag haft förtroendet att företräda Vänsterpartiet i utrikespolitiken har det kanske varit mitt viktigaste budskap – Sverige kan påverka om vi bara vill. Det kanske tydligaste exemplet på det är Västsahara. Det finns inget som hindrar oss från att erkänna Västsahariska demokratiska arabrepubliken (SADR), att i EU och FN lyfta frågan om västsahariernas rätt att bestämma sin egen framtid eller att öka den humanitära hjälpen till flyktinglägren. Vi skulle också kunna skicka en diplomatisk delegation till de ockuperade områdena för att uppmärksamma de omfattande och grova brotten mot de mänskliga rättigheterna. Vi har

makten att avbryta EU:s fiskeavtal inför den kommande omförhandlingen och sätta stoppa för Marockos rovdrift på västsahariska råvaror. Den som säger att Sverige inte kan påverka har fel. Makten över Västsaharas framtid vilar också i våra händer.

Visst skulle sådana initiativ sticka ut och garanterat provocera en del, inte minst Marocko. Vi skulle t.ex. bli det första EU-land att erkänna SADR. Men vad är alternativet? Att vi ger upp möjligheten att ge hopp och stöd till de västsaharier som lever under förtryck eller i flykt för att behålla den gemytliga stämningen när svenska politiker dricker cocktails på den marockanska ambassaden i Stockholm? Mitt mål är tydligt – jag vill att Sverige för

en utrikespolitik som gör att västsaharierna som lever i flyktinglägren eller under ockupationen ska känna att de har en vän, en allierad, i en svensk regering.

I december 2006 deltog jag på Polisarios kongress i Tifariti i de befriade delarna av Västsahara. Jag fick äran att hålla tal från den svenska delegationen och avslutade med en förhoppning om att vi nästa gång vi sågs skulle mötas i El Aaiún, huvudstaden i ett befriat Västsahara. Jag tror fortfarande att den förhoppningen kan infrias, men inte utan att omvärlden agerar och enskilda länder vågar gå före. Sverige skulle kunna vara ett sådant land om vi tillsammans bestämmer oss för det.

HANS LINDE

Hans Linde
Utrikespolitisk talesperson (V)

16

oktober 1975 avvisade Internationella Domstolen i Haag Marockos och Mauretaniens krav på Västsahara.

6

november 1975 inledde Marocko den så kallade Gröna Marschen, då Västsahara ockuperades.

14

november 1975 undertecknades den illegala trepartsöverenskommelsen i Madrid mellan Marocko, Mauretanien och Spanien.

1992

skulle en FN-ledd folkomröstning om Västsaharas självständighet ha ägt rum. Den har ännu inte skett.

När tryter tålamodet?

– Vi är övergivna, bortglömda, icke-prioriterade av FN, EU och media. Vi har ställt upp på alla krav, visat tålamod och gett allt. Nu har vi kommit till den absoluta gränsen. Nu finns inget mer att ge och inget mer att vänta. Vi har förstått budskapet.

Detta sa Polisariorepresentanten Nafaa Salem för snart två år sedan. I december har Polisario kongress. De unga trycker på sina ledare. De vill inte sitta passiva längre.

35

år efter ockupationen lever fortfarande befolkningen i flyktingläger eller under marockansk förföljelse.